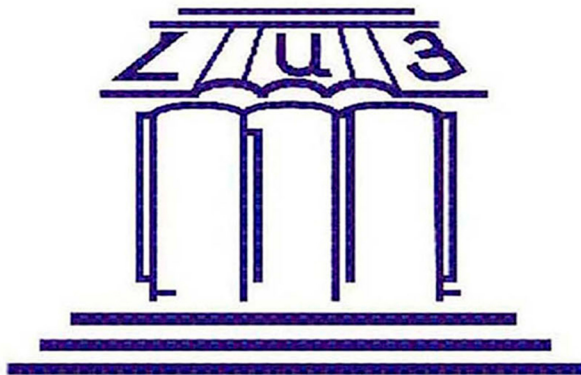




Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository



Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.715

4.49

ՅԵ. ԿԵՐԵՅՍԿԱՅԱ

ՇԵՂԱՓՈՒԱԿԱՆ



ՄՆԻԿԸ

ՊԵՏՏՐՈՍ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

891.715
4-49

4.

2011-05

1462 ¹⁰⁰⁷ 32540

ՅԵ. ՎԵՐԵՑՈՎԱՅԱ
ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱՆԻԿԸ
Փարզմ. Արտ. Հովվյանի.
Շապիկը և նկարները Տ. ՇԻՇՄԱՐԵՎԻ

Պետհրատ № 1501
Դրամեղ. № 6168 (բ)
Տիրաժ. 5000
Պետհր. պատ. № 138

ՀԵՂԵՓՈՒՆԱՆ ԸՆԻԿԸ

Այս դեպքը պատահել է թագավորի որով: Այն ժամա-
նակ լեռ տասներկու տարեկան ելի, բայց այնքան փոքր է
նրհար, վոր վոչ վոք ինձ իննը տարեկանից մեծ չեր կար-
ծում:

Մենք ապրում եյինք լերկու փոքրիկ սենյակներում:
Հայրս գրաշար եր, իսկ մայրս՝ դերձակուհի:

Ինչպես այսօր, հիշում եմ այն լերեկոն: Յես փոքր
ինչ մրսել եյի և անկողնում պառկել:

Հայրիկս տանը չեր. մայրիկս սեղանի մոտ նստած
կար եր անում: Մեքենայի թրխթրխկոցի տակ լեռ ննջեցի:
Ու քնի մեջ լսեցի.

— Ներս մտավ հայրիկս ուրախ-զվարթ:

Մայրիկս զգուշացրեց նրան.

— Մս... Անիկը քնած է:

Հայրիկս մոտեցավ ինձ, նայեց, նստեց մայրիկիս
կողքին և ցած ձայնով ասավ.

— Ավելի լավ, վոր քնած է: Յես ճարեցի... Հիմա
ցուլը կտամ, բոլորովին նոր են. դեռ իսկի բանեցրած
չեն...:

Իսկ յես արթնացել ու լսում եմ, թե նրանք ինչի մասին են խոսում: Չլինի թե հայրիկս ինձ համար վորակերնձա յե բերել:

— Հավ յեղավ, — ասավ հայրիկս, — վաղը կիրակի յե առավոտյան Պետրոսի մոտ կշարենք: Հազար հատ կտրպենք. իսկ հետո ընկերների միջոցով կցրենք գործարաններում: Յեվ ինչ լավ ե կազմված թուղցիկը:

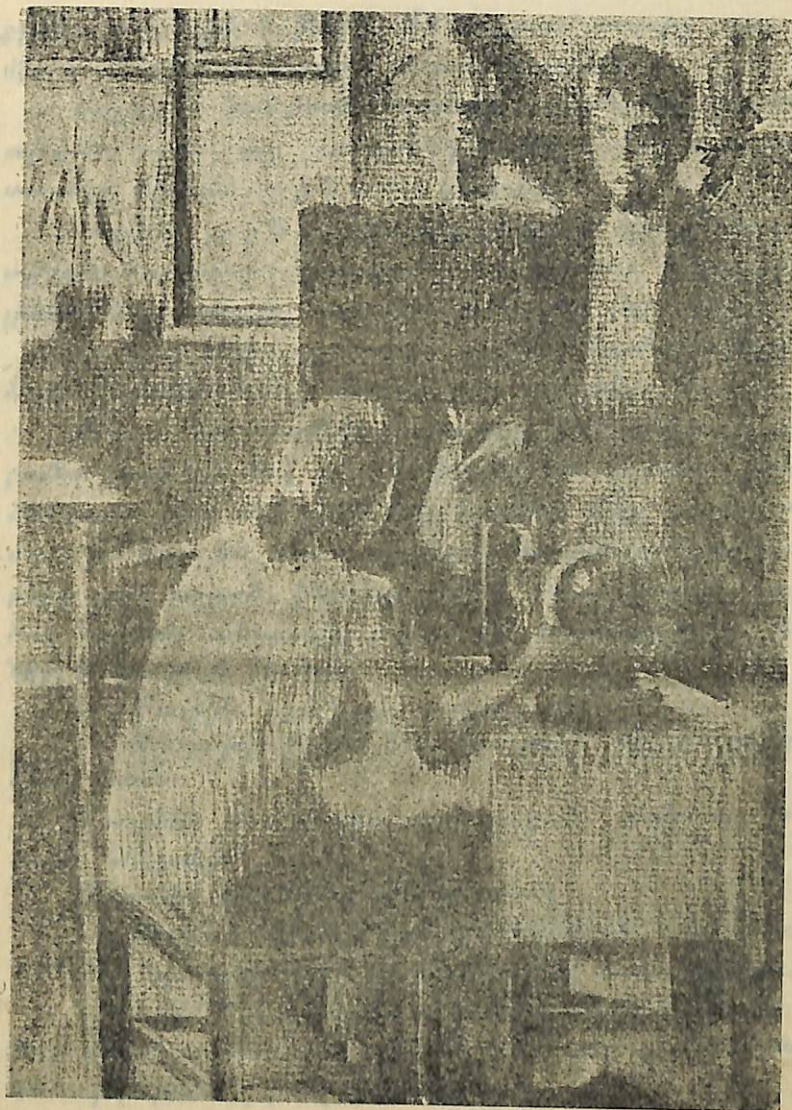
Մայրիկս հառաչեց:

— Ձգուշ յեղեք. չբռնվեք: Սիրտս անհանգիստ ե: Գոնե ընտանիքդ խղճա:

Իսկ հայրիկս ծիծաղեց:

— Թո՛ղ, — ասում ե, — ախ ու վախդ, վախկոտ: Յեթե մենք բոլորս վախենանք, հեղափոխություն չենք տեսնի: Այսպես ստրուկ ել կսատկենք: Հայրիկս մոտեցավ սենյակի մեջտեղում դրված սեղանին:

— Տես, — ասում ե, — ինչքան գեղեցիկ են: Մայրիկս մոտեցավ: Իսկ յես աչքերս բաց արած նայում եմ: Հայրիկս բաց արավ փախսը. սեղանի վրա թափվեցին նոր, փայլուն տառեր: Յես շատ ելի սիրում արձձե տառեր: Յերբ հայրիկս համար տպարան նախաճաշ ելի տանում, կանգնում ելի նորա մոտ և ժամերով նայում, թե ինչպես ե աշխատում նա: Կանգնում ե հայրիկս մեծ արկղի առաջ, իսկ այդ արկղը բաժանված ե մանր աչքերի, վորոնց մեջ շատ-շատ արձձե քառանկյունի յերկար կտորներ կան: — Նրանք լի ա ե ր ա ն ե ր են կոչվում: Կարծես բոլորը միատեսակ լինեն. իսկ յերբ մոտիկից նայես, ա մեն մեկի վրա տարբեր տառեր են: Յեվ շատ հետա-



քրքիր. ուռուցիկ և թարա: Մեկ աչքում բոլորը «ա» չէ,
մյուսում՝ «բ», և այդպես ամբողջ ալբուբենը:

Հայրիկս կանգնած նրանցից բառեր և կազմում
աչնբան արագ, վոր չես կարող հետեւել: Ահա այդ բոլոր
տառերը միասին շրիֆտ են կոչվում:

Հայրիկս շրիֆտը թափեց սեղանի վրա: Տառերն
աչնպես են խշխշում, փալլում, կարծես նոր խաղալիքներ
լինեն: Յես իսկույն հասկացա, թե բանն ինչումն է:

Հո դուր չեյի գրաշարի աղջիկ: Գործադուլների և
ձերբակալությունների մասին շատ ելի լսել:

Ուզում եյի մոտիկից նայել այդ նոր շրիֆտը, բայց
բունս հաղթեց: Յեւ ել չեմ հիշում, թե ինչպես քնեցի:
Հանկարծ քնիս մեջ լսում եմ, կարծես մեկը բարձս շար-
ժում է: Բաց եմ անում աչքերս. մայրիկս գունատ, աչ-
քերը լալն բացած, ինչ-վոր բան է գնում բարձիս տակ:
Իսկ հարեան սենյակից լսվում են տղամարդկանց ձայ-
ներ և վոտքերի թխկոց:

— Մայրիկ, — շշնջացի, — ովքեր են:

— Խուզարկութունն է... դու քնիր. մի դո.ցե քեզ,
ձեռք չտան:

Մայրիկս դեռ սեղից չբարձրացած, չերկուսը ներս
մտան սենյակը:

Մայրիկս դռնալով նրանց, ասավ.

Խնդրեմ այստեղ կամաց: Յերեխան հիվանդ է:

Իսկ նրանցից մեկը խռպոտ ձայնով պատասխանում է.

— Լավ: Միշտ ձեր չերեխաները հիվանդանում են:
Ուր գնում ես խուզարկութունն կատարելու, միշտ ասում
են «չերեխան հիվանդ է»:

Յես պառկած եմ վոչ կենդանի, վոչ մեռած. աչքերս փակել եմ, կարծես քնած լինեմ: Լսում եմ ինչ վոր մեկը հարեան սենյակից բարձր խոսում ե.

— Առաջ ալստեղ խուզարկեցեր: Դրանց բոլորին աչդ սենյակից ալս կողմը բերեք:

— Ալստեղ քնած չերեխա կա:

— Թող քնի. իսկ տանտիրուհուն ալստեղ բերեք:

Տեսա, դուրս գնացին բոլորը և դուռը փակեցին:

Աչքերս բացի. ամբողջ մարմնով դողում եմ:

Սեղանի վրա վառվում ե լամպը, անկողինները չեն ճխված: Յերևում ե, վոր հայրիկս ու մայրիկս դեռ չեն պառկել...

Իսկ դռան յետեվից լավում են ելի ձայներ, փողերի թխկոց: Հանկարծ հիշեցի շրիֆտի մասին: Շունչս կտրվեց: Լավ գիտեմ, յետե շրիֆտը գտնեն, վաչ հայրիկիս: Նայեցի մահճակալիս վրա և նայեցի շուրջս. վոչ վոք չկա: Հա, իսկ մայրիկս ինչ եր խոռոնում բարձիս տակին: Ձեռքս տարա բարձիս տակ—և քար կտրեցի... Այնտեղ... փախսում ամուր կապած եր ինչ-վոր փշփշոտ բան...

Փնտռելու են... անկողինս ել կնայեն. կգտնեն... Պետք ե պահել... Շուտ... բայց վո՞րտեղ...

Ամբողջ մարմնով դողում եմ, ատամներս չխշխկում են, նայում եմ շուրջս: Հարմար տեղ չկա: Լսել եմ, վոր խուզարկութեան ժամանակ ամեն ինչ տակն ու վրա չեն անում...

Վառարանի մեջ գցեմ—կգտնեն: Պահարանի գլուխը

դցեմ կլսեն, դուցե և վալը ընկնի... Ծանր ե, աչքերս ուժ չունեմ: Կապոցը ձեռքիս, մահճակալիս վրա նստած, չգիտեմ ինչ անեմ... բայց պետք ե մի բան անել: Գիտեմ—պետք ե: Բայց վո՞րտեղ պահեմ... վորտեղ: Հանկարծ մի միտք լեկավ գլուխս: Թուա մահճակալից ցած, փողերիս թաթերի վրա արագ մոտեցա սեղանին, նայեցի կավե կճուճի մեջ: Տեսա՝ կաթ կա: Բաց արի կապոցը. ձեռքերս դողում են, ուժ չկա: Կապոցն ամուր եր կապած... Յեմ վախենում եմ, վոր կարող են հանկարծ ներս մտնել: Կապոցը չի քանդվում: Ատամներով ամուր քաշեցի, իսկույն քանգվեց: Փախսի մի ծայրը կոխեցի կճուճի մեջ: Շրիֆտը թափվեց, խշխշաց: Տեղն ու տեղը սառա... Վոչինչ, մտն են գալիս: չերեի չլսեցին:

Կաթն սկսեց վեր բարձրանալ և թրջեց փախսը: Փախսը փռեցի լուսամուտի դռնին ու սկսեցի տառերը բռնել կճուճը լցնել: Կաթը բարձրացավ մինչեմ կճուճի լեզրը. իսկ շրիֆտից դեռ շատ կա: Ի՞նչպես անել: Թափել: Ձեռքերս դողում են... Կռացա և սկսեցի կաթից խմել: Կուլ եմ տալիս, խեղդվում եմ, կոկորդիս մեջ մնում ե: Քիչ եր մնում հազալի:

Հանկարծ փողերի ձայն լսեցի... աչքերս մթնեցին... Վոչ, ելի հեռացան:

Յերկու բուռն ել լցրի, կաթն ելի մինչև լեզրը բարձրացավ: Նորից սկսեցի խմել...

Ո՞ր: Վերջապես բոլոր տառերը լցրի: Կաթը կճուճի լեզրին համատար եր: Յերկու կում ել խմեցի: Փախսը ծալեցի ու գցեցի մայրիկիս փախսների կողովի մեջ: Իսկ

— ծըլկ—տեղս մտաւ Գլուխս դժժոււմ եր, կարծես սենյակի հետ թռչում եմ— վատ եյի զգում: Չգիտեմ յերկար պառկեցի, թե չե. մեկ ել լսում եմ— դուռը բացվում ե, բոլորը ներս են մտնում:

Մայրիկս դողդոջուն ձայնով ասավ.

— Յերեխային ձեռք չտաք միայն. նա դժվար հիվանդ ե:

Իսկ նրանցից մեկը պատասխանում ե.

— Աղջիկդ մեզ պետք չե. մահճակալը պետք ե խուզարկենք: Աղջկանը վերցրեք:

Ձի կարելի նրան անհանգստացնել,— ասում ե մայրիկս:

Խեղճ մայրիկս հաղիվ եր խոսում. մեղքս չեկալի: Յեվ չեւ ել կարելի ասել նրան, թե չրիֆտը բարձիւ տակին չի:

Պրիստավը գոռաց.

— Վերցրեք աղջկանը:

Հայրիկս մոտեցավ, գրկեց ինձ և նստեց աթոռին:

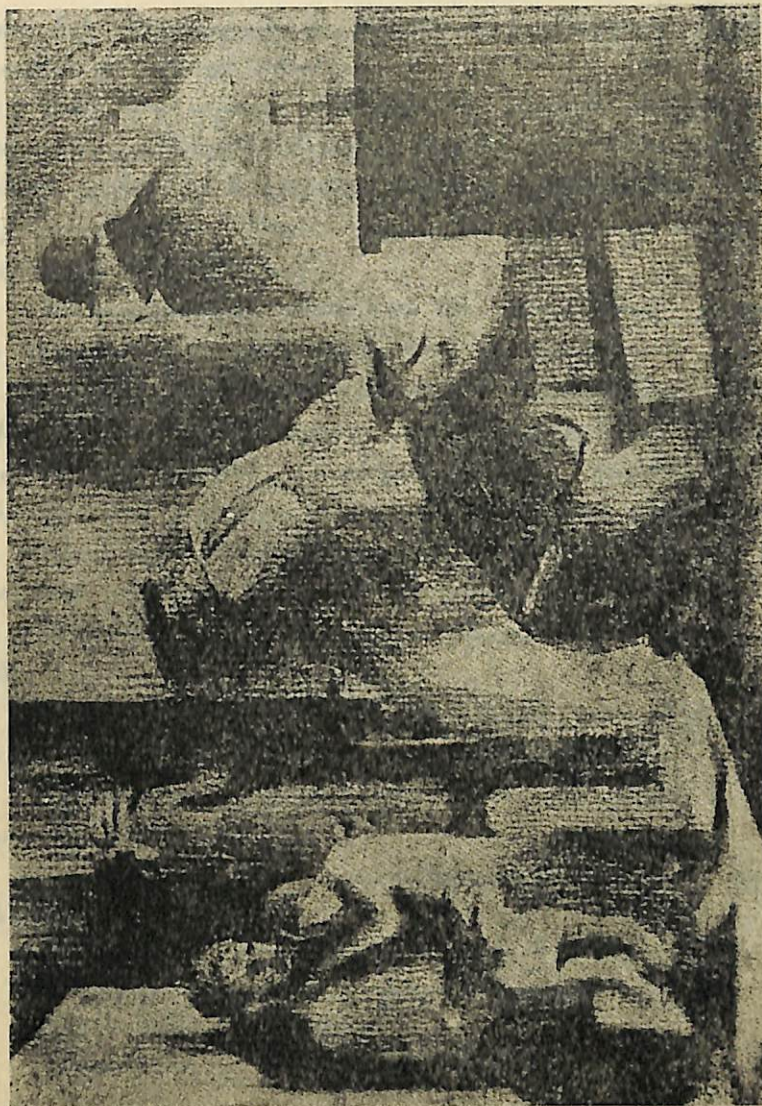
Իսկ չես ել ձեռքերի, իբր թե վռչինչ չեմ զգում:

Սիրտս քիչ եր մնում պալթի: Հայրիկիս ձեռքերը դողում եին:

Տեսնեմ— վար գցեցին բարձս և սկսեցին քրքրել անկողինս: Յերկար փնտռեցին:

— Լավ,— ասում են:— Կարող եք վալը դնել:

Հայրիկս ինձ զգուշ վար դրեց: Աննկատելի կերպով չես շուռ չեկա անպէս, փոր չերեսս դեպի սենյակը լինի:



Շատ ելի հետարբարձում, թե ինչ ե կատարվում: Աչքերս
կիսախուփ՝ սկսեցի գիտել...

Վոնց վոր աչսոր, տեսնում եմ. հարևան տների լեր-
կու զոնապաններին, վորպես վկաներ և հաստ փորով,
երկար բեխերով և կարմիր լերեսով պրիստավին: Ամե-
նից շատ, չգիտեմ ինչո՞ւ, հիշում եմ պրիստավի ձեռքերը՝
կարճ, հաստ մատներով:

Խուզարկության ժամանակ նա անընդհատ քալում
եր սենյակում և ամեն ինչի ձեռք եր տալիս:

Բացի նրանից՝ կար նաև մեկը. անպայման մատնիչ
կլիներ: Նրան մինչև այժմս ել չեմ կարողանում մոռա-
նալ. միշտ ժպտերես, դուրեկան ձախով, կարծես բարե-
հաբույր. իսկ աչքերը, աղվեսի աչքերի նման արագաշարժ
ու ծակող ելին: Յեվ ինչպես նա չնկատեց, վոր լես կի-
սախուփ աչքերով հետևում ելի նրան:

Ամեն ինչ տակն ու վրա արին, ամեն տեղ փնտռե-
ցին:

Հալրիկս արձանի նման կանգնել եր, մալրիկս քաշ-
վել եր մի անկյուն և ձեռքերով լերեսը ծածկել:

Պրիստավը բարկուղած եր: Յերևում եր դժգոհ ե, վոր
բան չգտան:

— Դե, — ասում ե, — արձանագրութուն պիտի գրեմ:
Սեղանը մաքրեցեք:

Սիրտս դող ընկավ. ինչ վոր բան ե լինելու:

Մալրիկս վերկացավ և փալատով սրբեց սեղանը:

Պրիստավն սկսեց գրել:

Աչնուհետև ել չեմ հիշում. վո՞չ քնած ելի, վո՞չ ար-

Թուն: Հանկարծ վեր թռա. աչքերս բացի, տեսնեմ—լուսանում ե: Մայրիկս լամպի լուսի տակ կար եր անում. իսկ հայրիկս կանգնած է սենյակի մեջտեղը: Ամեն ինչ հիշեցի, քիչ եր մնում ուրախությունից ճչամ: Հայրիկս ազատվել է: Տանն է: Մայրիկս խոսում եր բարկացկոտ ձայնով.

— Ինչ է, գժվել եմ, ինչպես չեմ հիշում: Ասում եմ իմ սեփական ձեռքով դրի Անիկի բարձի տակ: Վերջը փորձանքի մեջ ես ընկնելու ընկերներիդ հետ:

— Զարմանալի չե,—ձեռքերը վեր բարձրացնելով ասում է հայրիկս,—ո՛ւր կորավ, ջո՛ւրն ընկավ:

Զամբերեցի, ծիծաղելով աղաղակեցի:

— Զուրը չի ընկել. կաթի մեջ է ընկել:

Յերկուսով ցնցվեցին: Հայրիկս ինձ նայեց:

— Ի՜նչ է, զառանցում ե:

Իսկ յես դեն գցեցի վերմակս, նայեցի մահճակալիս վրա և ուրախությունից չկարողացա իսկույն խոսել: Ու հետո հանկարծ հիշեցի.

— Լսիր հայրիկ,—ասում եմ, ու ինքս ծիծաղում:

— Վերջապես յես այսպիսի մի հեքիաթ եմ կարդացել,—ապրում եյին յերկու պառավ—մարդ ու կին: Նըրանք կախարդական մի կճուճ ունեյին: Նրանք այդ կճուճի կաթը խմում եյին, խմում, բայց միշտ լիքն եր մընում... Այդպես էլ մեր կճուճն է:

Հայրիկս հասկացավ, նայեց չորս կողմը: Արագ մտեցավ պատահանին ու կճուճը ձեռն առավ...

— Անիկ,—ասում է,—այդ դժժ յես այստեղ լցրել:

Յես զլսով արի: Մայրիկս զարմացած ձեռքերն իրար խփեց, հետո ուրախությունից սկսեց լաց լինել:

— Զանիկս, խեղճս, դու մեզ փրկեցիր բանախց, խայտառակությունից...

Իսկ հայրիկս լուռ մոտեցավ ինձ, զրկեց, բարձրացրեց, սեղմեց կրծքին ու սկսեց սենյակում ման ածել:

Ման է ածում հայրիկս և կրկնում է կամաց.

— Ի՜նչ լավ աղջիկ ունեմ: Քեզանից իսկական հեղափոխական դուրս կդա:

Յես ինձ չկորցրի:

— Ինչպես թե,—ասում եմ,—«դուրս կդա», մի՞թե յես արդեն հեղափոխական չեմ:

Հայրիկս ծիծաղեց:

— Ճիշտ է,—ասում է,—ընդհանուր գործում քո մասնակցությունն էլ կա:

Համա ցավեց փորս առավոտյան, հա:

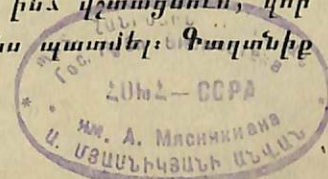
Ել չցավե՞ր. հիվանդ դրությամբ այդքան կաթ ելի խմել:

Հայրիկս կատակով ասավ.

— Դու ազատության համար ես տանջվում. հեղափոխության համար...

Իսկ յես քիչ եր մնում ցավից լաց լինեմ. բայց պատասխանում եմ.

— Ի հարկե,—ասում եմ,—հեղափոխության համար: Բայց մի բան է ինձ վշտացնում, փոր չի կարելի դպրոցում՝ ընկերներիս պատմել: Փաղախիք է:



Е ВЕРЕЙСКАЯ

ТАНЯ РЕВОЛЮЦИОНЕРКА

Гиз. ССРА 1931 г. Эривань

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0386772

94-22 25 4071

